

PĚSTOUNSKÁ PÉČE NA PŘECHODNOU DOBU

ROČNÍKOVÁ PRÁCE

AUTORKA PRÁCE: Anežka Dbalá
VEDOUCÍ PRÁCE: Mgr. Lenka Kapsová
PRAHA 2024

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité zdroje.

Datum

Podpis

Poděkování

Chtěla bych poděkovat své vedoucí práce, Lence Kapsové, za ochotu, trpělivost a podporu. Velké díky patří také Lence Cingrošové, která mi poskytla mnoho rad, informací a rozhovor, za který děkuji také Susanne Wagner. V neposlední řadě děkuji také rodině za podporu, především své mamince a sestře Viktorii za pomoc s korigováním textu a dále Radomilu Hradilovi za rady ohledně psaní povídky.

Obsah

Úvod	4
1. Teoretická část.....	5
1.1. Náhradní rodinná péče	5
1.1.1. Svěření do péče jiné osoby.....	5
1.1.2. Dlouhodobá pěstounská péče.....	5
1.1.3. Pěstounská péče na přechodnou dobu.....	6
1.1.4. Poručenství s osobní péčí	7
1.1.5. Osvojení.....	7
1.2. Počátky pěstounské péče na přechodnou dobu v ČR.....	7
1.3. Pěstoun na přechodnou dobu	8
1.3.1. Osobní charakteristiky pěstouna.....	8
1.3.2. Rodinná situace	8
1.3.3. Životní zabezpečení, bydlení a podpůrná síť	9
1.3.4. Povinné školení.....	9
2. Praktická část	11
2.1. Rozhovor se Susanne Wagner	11
2.2. Rozhovor s Lenkou Čingrošovou	14
3. Umělecká část	19
3.1. O dvojčatech.....	19
Závěr	21
Použité zdroje.....	22

Úvod

Mám blízko k malým dětem a ráda s nimi trávím čas. Motivací ke zvolení pěstounské péče na přechodnou dobu jako tématu mé ročníkové práce byla naše rodinná kamarádka, která se právě tímto typem pěstounské péče zabývá. Ráda k ní chodím na návštěvy, s dětmi si hraji a poslouchám její vyprávění. Proto jsem se rozhodla, že bych se o tomto tématu chtěla dozvědět víc.

V teoretické části nejprve představuji pojem náhradní rodinná péče a popisuji jednotlivé formy této péče. Uvádím hlavní situace, z jakých se děti do pěstounské péče na přechodnou dobu dostávají. Krátce shrnuji počátky této péče u nás. Dále se dostávám k osobě pěstouna na přechodnou dobu a vysvětluji, jaké podmínky musí žadatel splnit, aby se pěstounem mohl stát.

V rámci praktické části jsem uskutečnila rozhovory se dvěma pěstounkami na přechodnou dobu, kterých jsem se vyptala na úskalí a přínosy pěstounské péče na přechodnou dobu. Tyto rozhovory jsem následně převedla do psané formy.

V rámci umělecké části jsem zpracovala příběh dvojčátek, které se v pěstounské péči na přechodnou dobu ocitly. Krátký příběh vyprávím z pohledu jejich pěstounky.

1. Teoretická část

1.1. Náhradní rodinná péče

Náhradní rodinná péče je Ministerstvem práce a sociálních věcí definována jako nekolektivní péče o ohrožené děti, která je vykonávána náhradními rodiči v jejich rodině a díky tomu dětem umožňuje vyrůstat v prostředí, které je nejvíce podobné jejich vlastní rodině (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2023).

Jedná se o záchrannou síť pro děti, o které se jejich rodiče přechodně či trvale nemohou či nechtějí starat. Díky náhradní rodinné péči mohou tisíce dětí, které nemůžou strávit dětství ve své původní rodině, stále vyrůstat v rodinném prostředí. Tam zažívají blízkost stabilních osob, od kterých pocítují přijetí, dostává se jim individuální pomoci při zpracovávání svých traumat, zažívají řešení běžných rodinných situací a jsou připravovány na samostatný život. Díky tomu mají mnohem větší šanci ve svém životě uspět, založit rodinu, najít si blízké lidi atd. (Dobrá rodina)

Podle zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku existuje pět forem rodinné péče, těmi jsou: svěřením dítěte do péče jiné osoby, pěstounská péče (nebo také dlouhodobá pěstounská péče), pěstounská péče na přechodnou dobu, poručenství (pokud poručník o dítě osobně pečuje) a osvojení. Pro každé dítě se vybírá ta nejlepší možnost právě podle jeho individuální situace.

1.1.1. Svěření do péče jiné osoby

Svěření do péče jiné osoby bývá soudem užíváno v případě, že se o dítě nemůže starat žádný z rodičů nebo poručník (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2023), a zároveň často, když se najde v okruhu dítěte někdo z jeho příbuzných či osob dítěti blízkých, kdo je schopen a má zájem se dítěte ujmout (Středisko náhradní rodinné péče).

Pečující osoba má povinnost umožňovat styk rodičů s dítětem. Rodičům zůstává zachována rodičovská odpovědnost k dítěti a jsou nadále zákonnými zástupci dítěte. Také přetrvává vyživovací povinnost rodičů k dítěti (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2023). Soud stanoví výši výživného, které rodiče vyplácí přímo pečující osobě. Pečující osoba má tedy právo na rodičích vymáhat stanovené výživné a hospodařit s ním podle potřeb dítěte. (Středisko náhradní rodinné péče)

1.1.2. Dlouhodobá pěstounská péče

Jedná se o formu náhradní rodinné péče, kdy pěstoun o dítě osobně pečuje, avšak z právního hlediska mezi ním a dítětem není takový poměr jako mezi rodiči a dítětem. Dlouhodobá pěstounská péče se využívá v případě, kdy se žádný z rodičů nemůže o dítě postarat, avšak nedají souhlas s osvojením. Tím pádem rodiče zůstávají zákonnými zástupci. Zůstává jim k dítěti vyživovací povinnost, mají právo se s dítětem pravidelně stýkat i právo na informace o dítěti. Pěstounská péče zaniká nejpozději zletilostí dítěte, rodiče můžou kdykoliv požadovat dítě zpět do své osobní péče. Dítě však může přejít i do osvojení. (Pěstounství je profese, 2015)

Od ledna roku 2022 se dlouhodobá pěstounská péče rozlišuje na:

- **Zprostředkovanou pěstounskou péči**, kdy je pro dítě krajským úřadem tzv. zprostředkováním vybrána vhodná pečující osoba. Dítě k dané osobě nemá příbuzenský či jiný blízký vztah. Zprostředkovaný pěstoun absolvoval odbornou přípravu a prošel odborným posouzením krajského úřadu. O svěření dítěte do péče pěstounovi rozhoduje soud.
- **Nezprostředkovanou pěstounskou péči**, kdy se dítěte ujme osoba příbuzná nebo jinak blízká. Tato osoba neprochází předchozí přípravou ani není posuzována krajským úřadem. O její vhodnosti pro péči o dané dítě však také rozhoduje soud (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2023)

Rozdíl mezi těmito dvěma typy pěstounské péče spočívá ve státní finanční podpoře. Zatímco zprostředkovaný, vyškolený pěstoun má nárok na „odměnu pěstouna“, nezprostředkované pečující osobě náleží „příspěvek při pěstounské péči.“ (Středisko náhradní rodinné péče)

1.1.3. Pěstounská péče na přechodnou dobu

Pěstounská péče na přechodnou dobu, nebo také přechodná pěstounská péče, zajišťuje péči o dítě, jehož rodina se o něj z různých důvodů nechce nebo nemůže starat. Umožňuje dítěti trávit dobu, než se najde trvalé řešení jeho situace, v milém rodinném prostředí. (Pazlarová, 2016)

Jedná se o dočasné řešení situace dítěte. V pěstounské péči na přechodnou dobu může být dítě umístěno maximálně na jeden rok. Účelem péče je tedy zejména poskytnout rodičům dítěte čas, aby si mohli upravit své poměry tak, aby byli znovu schopni převzít dítě do své péče, nebo se pro dítě našla jiná vhodná stabilní náhradní rodina. I v případě pěstounské péče na přechodnou dobu náleží vyživovací povinnost k dětem svěřeným do této péče nadále rodičům. (Dobrá rodina)

1.1.3.1. Odkud přicházejí děti do PPPD nebo osvojení

Děti se do pěstounské péče na přechodnou dobu (nebo do osvojení) mohou dostat:

- z původní rodiny, odkud byly odebrány např. z důvodu zanedbávání péče až týrání; nevyhovujícímu prostředí (rodiče odmítají jít do azylových domů); přítomnosti domácího násilí nebo závislosti rodičů
- z porodnice, kde jsou zanechány rodiči. V tomto a předchozím případě je dítě nejprve umístěno do pěstounské péče na přechodnou dobu a poté pokračuje buď do pěstounské péče (dlouhodobé) do osvojení nebo se o něj matka přihlásí
- z babyboxu, odtud jdou děti ihned do osvojení; nikdo nezná identitu jejich rodičů
- dále také z dětských domovů pro děti do věku tří let (většinou známé jako kojenecké ústavy nebo dětská centra); z dětských domovů, dětských domovů se školou nebo výchovných ústavů; ze zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc nebo z domovů pro osoby se zdravotním postižením (Středisko náhradní rodinné péče, 2022)

1.1.4. Poručenství s osobní péčí

Poručník je jmenován soudem v případě, že „není žádný z rodičů, který má a vůči svému dítěti vykonává rodičovskou odpovědnost v plném rozsahu.“ (Zákon č. 89/2012 Sb., § 928), zejména se jedná o situace, kdy oba rodiče nezletilého dítěte zemřeli, byli zbaveni rodičovské odpovědnosti, rodičovská odpovědnost byla pozastavena nebo jsou rodiče nezletilí. Poručníkem jmenuje soud osobu doporučenou rodiči, pokud žádná taková není, jmenuje někoho z příbuzných či blízkých osob dítěti nebo jinou vhodnou osobu.

„Poručník má vůči dítěti zásadně všechny povinnosti a práva jako rodič, ale nemá k dítěti vyživovací povinnost.“ (§ 928), nýbrž je zabezpečen dávkami pěstounské péče. Každé rozhodnutí poručníka v nikoli běžné záležitosti týkající se dítěte musí být schváleno soudem. (§ 934) Poručenství zaniká, pokud alespoň jeden z rodičů nabude rodičovskou odpovědnost, dítě nabude svéprávnosti anebo je-li osvojeno. (§ 935)

1.1.5. Osvojení

Při osvojení neboli adopci se adoptivní rodiče stávají zákonnými zástupci dítěte, dítě získává nový rodný list a příjmení osvojitelů. Příbuzenské vztahy s původní rodinou zanikají. Osvojitelé jsou povinni informovat dítě o skutečnosti osvojení, a to nejpozději do zahájení školní docházky.

Dítě může osvojit i osoba, která žije sama (bez partnera), avšak společné dítě můžou osvojit jen manželé. Mezi osvojitelem a dítětem by neměl být menší věkový rozdíl než 16 let. (Zákon č. 89/2012 Sb., § 803) Pravidlem je, že se vždy hledají vhodní rodiče pro dítě, nikoliv vhodné dítě pro rodiče. Při výběru se klade důraz na to, aby si byli rodiče s dítětem vzhledově podobní a aby byla např. pro sportovní dítě sportovní rodina (Středisko náhradní rodinné péče).

Rodiče osvojovaného dítěte musí souhlasit s osvojením. (§ 809) Pokud je osvojované dítě starší dvanácti let, je požadován i jeho souhlas, je-li mladší, pak k osvojení dává souhlas jeho opatrovník. (Zákon č. 89/2012 Sb., § 806) Osvojitelé ani osvojené dítě nemá nárok na žádné zvláštní dávky.

1.2. Počátky pěstounské péče na přechodnou dobu v ČR

Institut pěstounské péče na přechodnou dobu se u nás poprvé objevil v roce 2006, kdy byla novelou zákona o sociálně-právní ochraně dětí zavedena pěstounská péče na přechodnou dobu jako alternativa k umístění dítěte do ústavu. (Macela, 2019) Avšak až do roku 2013 byla přechodná pěstounská péče využívána jen minimálně, a to z důvodu nedostatečného promyšlení a zajištění finančního a sociálního zabezpečení pěstounů. (Pazlarová, 2016) Pěstouni totiž pobírali odměnu pouze v době, kdy pečovali o dítě. Když zrovna žádné v péči neměli, byli odkázáni na jinou výdělečnou činnost. Zároveň však byla vyžadována jejich neustálá připravenost, v podstatě 24 hodin, převzít dítě (na základě vydaného předběžného opatření). Jen málo pěstounů mělo takové podmínky, aby mohli pěstounskou péči na přechodnou dobu za této situace vykonávat. (Macela, 2019)

Pěstounská péče na přechodnou dobu měla být určena zejména pro nejmenší děti. Pěstouni na přechodnou dobu měli (vedle péče o dítě) spolupracovat se sociálně-právní ochranou dětí a rodiči s cílem vytvořit podmínky umožňující návrat dítěte do původní rodiny nebo jeho přechod do rodiny náhradní. (Macela, 2019)

Velká změna nastala v roce 2013, kdy 1. ledna vstoupila v platnost novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí, která výrazně zlepšila podmínky pro pěstouny. Jen během prvního roku prošlo pěstounskou péčí na přechodnou dobu přes 200 dětí. (Macela, 2015)

1.3. Pěstoun na přechodnou dobu

Na osobu pěstouna na přechodnou dobu je třeba pohlížet jako na profesionála, který poskytuje specifickou službu dítěti a jeho rodině. Jedná se o velmi komplexní úkol, jehož součástí je úzce spolupracovat s dalšími profesionály a s rodinou dítěte. (Švarcbachová, 2021) „Mají na omezenou dobu poskytnout dítěti stabilní a láskyplné prostředí, pomoci dítěti vyrovnat se s obtížnou situací krátkodobého pobytu v pěstounské rodině, začít řešit jeho předchozí traumata i jeho aktuální psychosociální potřeby a zdravotní stav.“ (Pazlarová 2016, s. 155) Následně jej připravují na návrat do rodiny, případně na přechod do trvalé péče. Všechny tyto úkoly jsou o to obtížnější, že je třeba je splnit v poměrně krátkém časovém období. (Pazlarová, 2016)

Do přechodné pěstounské péče přichází děti, které zažily mnohá traumata a ztráty, proto je potřeba, aby jim tato péče nabídla co nejstabilnější a nejkldnější prostředí. Podle metodiky Ministerstva práce a sociálních věcí posuzujeme při výběru pěstouna na přechodnou dobu následující předpoklady.

1.3.1. Osobní charakteristiky pěstouna

Pěstoun by měl být vyzrálou osobností s dostatečnými životními zkušenostmi. Protože tento typ péče o děti může být velmi náročný a vyčerpávající, je potřeba zohlednit i věk žadatele, který by se zpravidla měl pohybovat mezi 28 a 65 lety, a jeho zdravotní stav. Pěstoun musí být trestně bezúhonný – žadatel tedy nesmí mít záznam v trestním rejstříku, nesmí mít svoji minulost spojenou s problémy se závislostmi (na drogách, alkoholu apod.) nebo se členstvím v rizikové skupině či sektě. (Ministerstvo práce a sociálních věcí)

Od pěstouna je očekávána schopnost spolupráce s dalšími odborníky a vlastní podíl na sociálně-právní ochraně dítěte. Důležitá je motivace pěstouna, jeho trpělivost a také schopnost přijmout dítě a dát mu lásku. Pěstoun musí být připraven předat dítě dál a také by od něj neměl očekávat vděk. Je potřeba, aby žadatel neměl žádná nezpracovaná traumata či ztráty z minulosti. Jak uvádí Huges: „Pěstouni musí být vyrovnaní se svou vlastní minulostí a se vztahy k vlastním rodičům.“ (2017, str. 95), také musí být schopni sebereflexe, uvědomění si svých předností a nedostatků. (Ministerstvo práce a sociálních věcí)

1.3.2. Rodinná situace

Pokud je pěstoun v partnerském vztahu, měl by tento vztah být uspokojivý, bez konfliktů a měl by trvat alespoň pět let. Pěstounem se může stát i osoba, která žije sama, avšak v tom případě by měla být spokojena se svým postavením a v danou chvíli partnera nehledat. Pokud je žadatelem osoba, která je rozvedená

(zpravidla maximálně jednou), nemusí to být problém, avšak je třeba individuálně posoudit její situaci a prozkoumat stabilitu případného aktuálního partnerského vztahu a schopnost navazovat a udržet vztah a s ním i rodinné prostředí. (Ministerstvo práce a sociálních věcí)

Je důležité, aby se přijetím dítěte do péče na přechodnou dobu neohrozilo naplňování potřeb dětí žijících v rodině. Tyto děti by také neměly mít závažnější výchovné problémy, chronické potíže či traumata, která by vyžadovala zvýšenou pozornost pěstounů (rodičů). Děti v rodině by také měly být schopny pochopit a přijmout smysl pěstounské péče na přechodnou dobu, což se nedá očekávat u dětí mladších osmi let. Je potřeba, aby byla rodina před příchodem dalšího dítěte stabilizována a všechny děti měly k rodičům (případně pěstounům) vybudovaný bezpečný a pevný vztah. Z toho vyplývá, že by dítě nemělo přicházet dříve než dva až tři roky od příchodu toho posledního (a to ať jde o narození vlastního dítěte, osvojení či pěstounskou péči). (Ministerstvo práce a sociálních věcí)

Rodina musí mít kapacitu věnovat se dítěti, které dostane do péče. Proto, jsou-li v rodině už více než tři děti, je pravděpodobné, že už rodina svou kapacitu vyčerpala. (Ministerstvo práce a sociálních věcí)

1.3.3. Životní zabezpečení, bydlení a podpůrná síť

Pěstoun musí mít zajištěné kvalitní, vybavené, stabilní bydlení, které musí umožňovat vytvoření dostatečného prostoru pro přijímané dítě a zajistit mu soukromí přiměřené jeho věku. Žadatelé by neměli mít problémy s vážným zadlužením či exekucí. Zároveň musí být jeden z pěstounů připraven nejpozději do příchodu prvního dítěte opustit svoje zaměstnání a dítěti se věnovat na plný úvazek.

Pro pěstouna můžou být velkou oporou jeho přátelé a příbuzní, kteří jsou ochotni podpořit ho v péči o dítě. Nezbytné je, aby byl pěstoun ochoten přijímat podporu dostupné odborné péče, a to jak pro sebe, tak i pro dítě. (Ministerstvo práce a sociálních věcí)

1.3.4. Povinné školení

Žadatel o pěstounskou péči na přechodnou dobu musí projít přípravným kurzem, který podle novely zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí má být v celkové době 72 hodin. Tento kurz poskytne žadateli informace o aktuálním přehledu náhradní rodinné péče s důrazem na příklady z praxe. Kurz je rozdělen na dvě části, první absolvují spolu s žadateli o přechodné pěstounství také žadatelé o dlouhodobé pěstounství a osvojení. (Švarebachová, 2021) Tato část má délku 24 hodin a probírají se v ní tato témata:

- sebezpoznání fyzických osob vhodných stát se osvojitelem nebo pěstounem, jejich rodinného systému a sociálních kontaktů,
- poznání a naplňování práv a potřeb dítěte v náhradní rodinné péči,
- osvojení si spolupráce s dalšími odborníky,
- komunikace s dítětem a přístup k dítěti s vědomím jeho důstojnosti a lidských hodnot,
- rozvoj schopností a zájmů dítěte,
- uspokojení citových, vývojových, sociálních a vzdělávacích potřeb dítěte a péče o zdraví dítěte,
- styk dítěte v náhradní rodinné péči s rodiči a dalšími osobami blízkými,
- práce s dětmi žijícími v rodině žadatele (Ministerstvo práce a sociálních věcí)

Druhou část už absolvují pouze budoucí přechodní pěstouni, probírají se zde témata jako pochopení smyslu PPPD, práce s dítětem, komunikace s biologickou rodinou dítěte, důsledky PPPD pro rodinu pěstouna, možné problémy dítěte a jejich řešení, téma příchodů a odchodů dítěte a způsoby, jak se s nimi vyrovnávat. (Vávrová, 2012)

2. Praktická část

V rámci praktické části své ročníkové práce jsem uskutečnila rozhovory se dvěma pěstounkami na přechodnou dobu. První z nich byla pěstounka z Německa, která se věnuje krizové pěstounské péči na přechodnou dobu, Susanne Wagner. Rozhovor proběhl telefonicky. V Německu se přechodná pěstounská péče dělí na Kurzzeitpflege (krátkodobou), Langzeitpflege (dlouhodobou) a Bereitschaftspflege (krizovou, pohotovostní péči). Tento systém však nefunguje všude stejně, Susanne Wagner žije v Regensburgu, kde se krizové péči spolu s ní věnuje dohromady devět rodin. Tato péče se využívá v případech, kdy je potřeba velmi rychle reagovat. (Wagner, 2024)

Druhou pěstounkou byla Lenka Cingrošová. Lenka je bývalou režisérkou v České televizi, točila především dokumentární filmy. Lenka žije v Praze, v posledních letech se spolu s manželem věnuje pěstounství na přechodnou dobu. Je naší dlouholetou rodinnou kamarádkou, už roky ji znám a ráda jí pomáhám s dětmi, o které se stará.

2.1. Rozhovor se Susanne Wagner

Jak dlouho se pěstounskou péčí na přechodnou dobu zabýváte?

Věnuji se jí od roku 2012, vlastně už víc než jedenáct let.

O kolik dětí už jste se za tu dobu starala?

Nemám to přesně spočítané, ale když jsem to počítala někdy před dvěma lety, bylo to přes osmdesát dětí. Teď si myslím, že to k dnešku bude sto, sto dvacet dětí.

Dostávají se k vám většinou starší děti?

Já osobně mám radši starší, ale měla jsem už i miminka a malé děti. Teď tady mám šestiletého kluka a sedmnáctiletou holku, která je původně ze Somálska.

Jaká je nejkratší, a naopak nejdelší doba, po jakou jste měla nějaké dítě v péči?

Nejkratší doba byla, když ke mně přišla holka, pozdravila, řekla, že jde ven na procházku nebo na cigaretu, a pak zmizela. Rozmyslela si to, asi se necítila dobře. Ale za rok přišla znovu a já jsem si říkala, že ji znám. Nakonec tady byla tři týdny. A nejdelší období trvalo zhruba čtyři měsíce, to už bylo skutečně dlouho, protože u mě ty děti bývají opravdu jenom přechodně. Od nás pokračují do ubytoven, adopce, pro kterou se hledají rodiny, ale to je většinou těžké, nebo jdou do dětského domova.

Které momenty jsou pro vás nejkrásnější?

Když jsou děti vtipné, když sdílíme společný humor. Mám z toho velkou radost, protože pak vidím, že už si rozumíme hodně dobře, že mě mají rády, že se už dokážeme spolu smát. Vzpomínám si na jednu malou holku, která byla hodně šikovná, roztomilá, a šla pak jinam a já jsem věděla, že jde tou dobrou cestou a že má skvělou šanci, což by ve své původní rodině nikdy neměla.

Za jak dlouho se na sebe s dětmi naladíte a začnete sdílet ten společný humor?

To se nedá říct, je to u každého dítěte jiné. Ten kluk, který je tu teď, je hodně šikovný, chytrý, ale máme mezi sebou odstup. On ví, že se na mě může spolehnout, ví, že ho mám ráda, ale je opatrný. A myslím, že to ani nebude jinak. Samozřejmě ten vztah je někdy bližší a někdy méně blízký.

Stává se Vám někdy, že s dítětem téměř vůbec nenavázete vztah nebo se tam vždy nějaký vytvoří?

To se může stát, že si „nesedíme“, hlavně když jsou děti starší. Ale občas to bylo i tak, že jsem si říkala, že to nebude dobré, ale pak jsem v tom člověku viděla něco úžasného a potom už to probíhalo dobře. Hlavně je důležité, aby se člověk snažil vnímat něco, co je unikátní a pak se dá vztah navázat. Hlavně když děti cítí, že je mám ráda, i když jsou složité, když mají za sebou náročné cesty anebo když vědí, že jejich život je komplikovaný, ale já je přece mám ráda. Potom se tu cítí dobře a jsou tady rády.

A co naopak bylo pro vás na vaší práci nejtěžší?

Nejtěžší bylo, když mi spadlo jedno dítě, jenom na zem a musela jsem s ním jít do nemocnice. Potom se to všechno zkomplikovalo a ono muselo delší dobu zůstat v nemocnici. Samozřejmě ta zodpovědnost je obrovská. Člověk se hodně snaží, aby se nic nestalo, ale přece jenom jsou to děti a malý úraz se stane snadno. Hlavně s cizími dětmi jsem ještě mnohem opatrnější. Pokaždé, když si uvědomím, jak velká je to zodpovědnost, to je na tom to těžké. Vlastně se opravdu nesmí nic stát, i právnicky je to hodně nebezpečné, protože pracujeme na volné noze. A také to komplikují biologičtí rodiče, kteří nebyli tak úspěšní ve výchově, ale přesto si během kontaktu stěžují, když vidí své děti a něco není tak, jak by si přáli. Už jsem tady doma měla i rodiče, na které jsem musela volat policii.

Co vám pomáhalo překonávat těžší chvíle nebo období?

Mně pomůže, když to vidím hodně profesionálně, když do toho nevkládám tolik srdce. Vidím to tak, že teď jsem jenom na té jejich cestě s nimi, jsem jenom pomoc na nějakou určitou dobu. Samozřejmě nemůžu změnit celý jejich život. Jde jen o to, doprovázet je po určitý čas. A to je ono, víc nemůžu dělat. Když si to uvědomím, tak jsem vyrovnaná.

Máte něco, čeho litujete, co si vyčítáte?

Ano, často. Často si třeba člověk říká, že měl mít větší trpělivost, to se stane. Ale to je normální, a ze všech chyb se člověk učí. Neberu to nijak těžce.

Říkala jste, že míváte v péči i více dětí najednou?

Ne, většinou mám jenom jedno, občas se stane, že mám dvě, párkrát jsem měla i tři, ale ne na delší dobu, jen pár dní. To už je hodně náročné, to člověk nedělá nic jiného.

Jak dlouho většinou trvá, než dostanete další dítě do péče?

Třeba měsíc dostáváme pauzu, ale občas jsou to jenom tři dny a potom už zavolají, že potřebují místo. My si můžeme říct, když potřebujeme pauzu, se sociálními pracovníky máme velmi dobré vztahy. U nás se to jmenuje Úřad pro ochranu dětí a mládeže, děti se sami můžou ozvat, že potřebují pomoc, že doma to není možné.

Stýkáte se s dětmi, které od Vás již odešly

Občas, ale většinou, i když mezi námi byl hodně dobrý vztah a říkají, že se ozvou, ale potom se stejně neozvou, protože vedou svůj vlastní život. Nejsem zklamaná, vůbec. Občas zavolají a přijdou na návštěvu; „Jé, tady doma to voní jako vždycky“. Mám pokaždé velkou radost, když se tady ukážou.

Jak jste se o PPPD dozvěděla a jak vás vůbec napadlo, že byste chtěla být pěstounkou?

To bylo právě v roce 2011 a já jsem chtěla změnit svou profesi. Předtím jsem byla učitelka hudby, ale už mi to nevyhovovalo a chtěla jsem dělat něco jiného. Obrátila jsem se na institut *Frau und Beruf* – žena a profese, kde mi o tom jejich pracovnice vyprávěla. Řekla mi, zrovna dostali zprávu z Úřadu mládeže, že hledají rodiny, a že jestli mám zájem, můžu to zkusit. Hned jsem tam zavolala a představila se. Zaměstnanci přišli potom ke mně domů, měli jsme pár rozhovorů a pak jsem se rozhodla, že to musím zkusit, protože jinak bych nezjistila, jaké to vlastně je. Od té doby to dělám. Všichni se mezi sebou dobře známe a máme dobré vztahy.

Procházela jste nějakým školením?

Ne, protože tím, že jsem byla učitelka, měla jsem vysokoškolské pedagogické vzdělání. To byl základ. A důležité bylo, že mám čtyři vlastní děti, takže vím, o co jde. Jinak máme často školení na různá témata. Průběžně se vzděláváme dál, jednou, dvakrát v roce se všichni sejdeme a máme přednášky a můžeme rozebírat témata, která nás zajímají. Navíc se scházíme každé dva měsíce a rozebíráme, co je zrovna aktuální. To je naše supervize, občas je tam i psycholog. Vlastně máme všichni pocit, že dostáváme velkou podporu, že na to nejsme sami. Například, když dostaneme dítě, hned další den máme telefonát, a mluvíme o tom, jaké byly první hodiny. Potom mluvíme každý druhý nebo třetí den s úřadem, probíráme, co je nutné udělat a dozvíme se něco o tom dítěti.

Už jste říkala, že vaším zřizovatelem je Úřad pro ochranu dětí a mládeže, jak to funguje s financováním?

Úřad nás nezaměstnává, pracujeme na „volné noze“. Za každý den, který máme v péči dítě, dostáváme určitou částku, přesahující sto euro. Ta je vždycky stejná u malého i velkého dítěte. Pokud zrovna v péči žádné dítě nemáme, pak tuto denní částku nedostaneme. Dostáváme měsíčně 170 euro za to, že držíme volné místo pro tyto děti. To znamená, že máme k dispozici jeden pokoj, který nemůžeme použít.

Je podle vás práce dostatečně odměňována?

Občas ano, občas ne. Když jde o složitý případ a musím hodně a často vstávat v noci, tak určitě ne. Když mám větší samostatné děti, které odejdou do školy, vrátí se v poledne nebo večer, tak je to v pořádku. Ale zase si musíme platit sami pojištění a starat se o další věci, což je také celkem finančně náročné. Zároveň je pro mě výhodné, že nemám šéfa, takže se cítím dost samostatná a mám i možnost dítě odmítnout. V tom je určitá svoboda.

Říkala jste, že sama máte čtyři děti. Ty už u vás nebydlí?

Ano, už tady se mnou nebydlí. Ale když jsem začala, bydlely doma ještě tři z nich. A proto, než jsem začala, jsem s nimi všechno probrala a shodli jsme se, že to zkusíme. Tak jsme to zkusili. Některé zkušenosti byly horší, ale zůstala i nějaká přátelství.

Jaké máte plány do budoucna?

Moje osobní situace je taková, že mám starší rodiče, kteří často potřebují moji pomoc a musím za nimi jednou nebo dvakrát v týdnu jezdit. Uvažovala jsem nad tím, že do té doby, dokud budou ještě naživu, budu se přechodné pěstounské péči věnovat. Co budu dělat potom, ještě nevím, možná něco jiného.

2.2. Rozhovor s Lenkou Cingrošovou

Jak dlouho se pěstounskou péči na přechodnou dobu zabýváš?

Přesně před deseti lety touto dobou jsem se začala školit na přechodnou pěstounku. Školení trvalo asi půl roku, v listopadu 2014 nás schválili a hned vzápětí jsme přijali první dítě, konec roku 2014. Takže se pěstounstvím jako takovým zabývám devět let.

A jak jsi se o péči dozvěděla a jak tě vůbec napadlo, že budeš pěstounkou?

Dozvěděla jsem se to z časopisu, myslím, že to byl Reflex, kde byl rozhovor s manželi Hláskovými. To byli u nás průkopníci přechodné pěstounské péče. Byl tam několikastránkový rozhovor s fotkami, kde popisovali, jak funguje institut přechodného pěstounství, jak to u nich doma chodí, jak to dělají. Měli tehdy v péči první dítě. To bylo asi v roce 2012. Oba pracovali v ústavu a lámali si hlavu nad tím, jak děti „vysekat“ z toho, aby nemuseli do těch ústavů chodit, protože sami viděli dopady. Zjistili si, že v zahraničí přechodná péče funguje, ověřili si, že je u nás právně zakotvená, a divili se, proč tedy vlastně nefunguje. Takže se ji jali „vykopat ze země“. Je možné, že to někdo paralelně s nimi dělal na Moravě, ale my je tady každopádně považujeme za průkopníky.

Co bylo tvoji hlavní motivací stát se pěstounkou?

Moji hlavní motivací bylo to, že se ke mně dostaly informace o tom, jak vážný dopad má na malé děti ústavní péče. Jejich mozek se vyvíjí úplně jinak. Nejen, že trpí citovou deprivací – to jsem si uměla představit, že tam jsou miminka, která nemají maminku, takže citově strádají – ale dozvěděla jsem se také, že díky rozvoji zobrazovací zdravotní techniky, skenerů a tomografií atd, se na vědecké úrovni prokázalo, že mozek dětí v ústavech, kde děti nemají tu individuální, láskyplnou péči, se vyvíjí jinak než mozek dětí, které vyrůstají s maminkou v rodině, v rodinném prostředí, případně, pokud tam není maminka, tak s jinou primární pečující osobou. Úplně mě šokovalo, jak je možné, že když to víme, těm dětem to pořád děláme. Já jsem o tom točila reportáž, a tak jsem o tom hodně přemýšlela, jak by se to jinak dalo dělat. Normální by mělo být, že když jedna rodina selže a nemůže se o dítě postarat, měla by se postarat jiná rodina. A pak jsem si právě po nějaké době přečetla rozhovor s Hláskovým a řekla jsem si: „A! To je ta odpověď!“. A protože jsem se v té době už rozhodla, že nebudu dál točit filmy, hledala jsem, co jiného budu dělat. Rozhodla jsem se, že to zkusím. Další pomocí pro mě bylo, že jsem potkala kamarádku, která už přechodnou pěstounku dělala. Začaly jsme si o tom povídat, dala mi základní informace a povzbudila mě, abych se opravdu přihlásila.

Jak na tvé rozhodnutí, stát se pěstounkou reagovala tvoje rodina a blízcí?

Dobrá otázka. Jako první se to ode mě dozvěděl manžel Michal. Moje kamarádka, pěstounka, mi poradila, že doprovodná organizace Dobrá rodina pořádá zdarma semináře pro širokou veřejnost, kde je možné se informovat o tom, jak přechodná pěstounka péče funguje. Rozhodla jsem se, že tam půjdu, a je pravda, že jsem ještě trošičku měla v hlavě záměr natočit film, kterým bych mohla téma zpropagovat. Doma jsem řekla, že jdu zítra na takový seminář a Michal byl k mému velkému překvapení úplně nadšený. Řekl, že jde se mnou, že ho to hodně zajímá. A tak jsme šli spolu. Už na tomto semináři nás vyhodnotili, že bychom podle nich byli

vhodní přechodní pěstouni. Rozhodli jsme se do toho jít. Zeptali jsme se na souhlas naší maminky a našeho syna, protože jsme chtěli, aby oni s tím byli v jednotě. Moje maminka řekla, že ona by to vůbec nezvládla, ale že před námi smeká a náš syn taky, že s tím souhlasí a že nám drží palce.

Jak dlouho trvalo vyškolení a co obsahovalo?

Já bych řekla, že to bylo na ploše asi půl roku, možná o něco déle. Byli jsme vyškoleni v základních pojmech: co to vůbec náhradní rodinná péče je, jaké jsou její druhy, jaké děti se k nám asi budou dostávat. Dále v základech zdravotní péče a první pomoci. Školení probíhá dohromady s dlouhodobými pěstouny a s žadateli o adopci a pak přechodní pěstouni jsou na konci školení ještě víc. Zásadní byla nauka o attachmentu – o navázání vztahu. Co to je attachment, jak funguje, jaké jsou jeho poruchy a jak s nimi pracovat, protože bylo jasné, že děti, které k nám budou přicházet, budou tuto poruchu mít.

Co bys doporučila zájemcům o pěstounskou péči na přechodnou dobu jako to nejdůležitější, co budou potřebovat?

Já si myslím, že to úplně nejdůležitější je, aby měli opravdu dobré zázemí. To znamená dobrou vlastní rodinu a podporu v té rodině. Já osobně jsem spíš příznivcem toho, že by tu přechodnou pěstounskou péči měli dělat manželé. Je trošku riskantní, když do toho jde sama žena, i když znám řadu pěstunek, které jsou samy a jsou skvělé. Ale je tam riziko. Znáám případ, kdy si pěstounka zlomila ruku, musela jít na operaci a měla doma dítě nebo někdy jsou ty příběhy strašně psychicky náročné. Potom je dobré, když mohou pomoci jiní členové rodiny, rodiče, sestra nebo vlastní dospělá děti, kteří však předem musí vyjádřit ochotu spolupracovat. To považuji za základ.

A jak jsi říkala že jsi chtěla natočit ten film, natočila jsi ho někdy?

Nenatočila a vlastně ze dvou důvodů. Jednak tím, že na tom semináři nás úplně překvapivě vyhodnotili, že si myslí, že bychom byli výborní přechodní pěstouni. Možná i proto, že my jsme tam šli bez nějakých ambicí, očekávání, skutečně jsme se jenom zajímali. Mě to hodně oslovilo a skutečně jsem začala uvažovat o tom, že do toho půjdeme, protože pro to máme všechny vhodné podmínky. A druhý důvod byl ten, že natočit o tom film, jak se ukázalo, by bylo velmi složité, protože tam všude panuje mlčenlivost – nesmí se ukázat to dítě, nesmí se o něm nic říct. Vlastně jsem si říkala, že by bylo tak složité, točit film o tom, že jsem to rovnou odložila.

O kolik dětí jste se s manželem starali?

Dohromady o devět dětí.

Jaká je nejkratší, a naopak nejdelší doba, po kterou jste měli děťátko v péči?

Nejkratší doba byla osmnáct dní, to byl takový malý cizinec, tam se podařilo zařídit, že se děťátko vrátilo mamince a ta s ním „odfrčela“ domů. A nejdelší doba byla tři a třičtvrtě roku. U toho však poznamenám, že to je úplně nenormální a je to špatně, protože i v zákoně je psáno, že přechodná pěstounská péče by měla trvat maximálně jeden rok, a dítě by u nás nemělo být déle. Celý ten příběh bylo jedno obrovské selhání celého systému.

Které momenty byly nejkrásnější, případně z čeho máš nebo jsi měla největší radost?

Vždycky jsem měla největší radost z toho, když celý ten příběh dobře dopadl. To znamená, že jsme předávali děťátko, nebo dvojčata, do milující náruče. To znamená, že jsme měli jistotu, že ti lidi je milují, že se na ně těší, že se o ně budou hezky starat. To je jedna věc. Ale pak je pro mě velká radost a naplnění, když nastane

moment, kdy se traumata dětí vyhojí. Se všemi našimi dětmi jsme zažívali, že k nám přišly a byly strašně rozbité a vystresované, měly za sebou abstinenci příznaky, byly traumatizované, úplně sevřené, opravdu smutné, hodně plakaly. Když potom úplně vykvetou, je to pro nás blaho. To je ta odměna, proč to děláme.

Co naopak bylo pro tebe na práci nejtěžší?

Nejtěžší byl ten dlouhý příběh, kdy jsme museli předat dítě lidem, u kterých jsme byli přesvědčení o tom, že to nezvládnou. Jednalo se o biologické rodiče a my jsme věděli, že nejsou v pořádku. Tak to bylo pro nás strašně těžké.

Co ti pomáhalo překonat ty těžké chvíle?

V určité chvíli mi pomáhala i paní psycholožka, se kterou jsme spolupracovali kvůli dítěti, protože bylo traumatizované. A pak jsem ji požádala o pomoc, protože jsem cítila, že se toho na nás hrne moc. Nebylo mi dobře, ani manželovi nebylo dobře. Dostali jsme základní rady, jak se ošetřit. Ve výsledku mi pomohlo, že jsem si řekla, že já i tým lidí kolem mě, kteří mi pomáhali, jsme udělali maximum, které jsme mohli udělat a že víc prostě udělat nemůžeme a že to musím nechat být.

Je něco, čeho lituješ nebo co jsi mohla udělat jinak?

Určitě, zrovna tady v tomto dlouhém příběhu, jsem měla daleko dřív ošetřit sebe a nepouštět si tu rodinu tak blízko. Zní to možná zvláštně, ale já jsem takhle nastavená, že vždy tyto lidi přijímám s otevřenou náručí, a u těch „rozbitých“ lidí je to velké riziko. Nenechávala jsem si žádnou rezervu, oni pak začali být velmi agresivní, nepříjemní, zlí, byli na nás oškliví, vyhrožovali nám, a já jsem na tu jejich negativní vlnu naskočila. A to vedlo k tomu, že mi potom bylo psychicky strašně zle, protože jsem od toho nedokázala zůstat úplně oddělená a uvědomovat si, že to je jejich problém, který se mě netýká.

Jak jste se ladili na nové děťátko, které k vám mělo přijít?

Vždycky k tomu potřebuji být opravdu důkladně odpočatá. A ten signál, že jsem důkladně odpočatá, je úplně jednoznačný: začnu se těšit na další děťátko. Potom se člověk nemusí ani vyladřovat. Mně se stává to, že o těch dětech předem jako kdyby vím a opravdu se propojujeme na dálku. A to ještě dřív, než mi zavolají z Magistrátu, že potřebují, abychom přijali další děťátko.

Jak dlouho dopředu víš, že k tobě přijde nějaké děťátko?

Zajímavé je, že jsem si nikdy ty lhůty nezapisovala. Ale když si vzpomenu na prvního chlapečka, který k nám přišel, odjela jsem po dohodě s magistrátem, hned poté, co nás schválili, se svojí kamarádkou do Německa. Zdál se mi tam velmi konkrétní sen. Po probuzení jsem věděla, že k nám přijde chlapeček. Nakoupila jsem na místě modré oblečení na novorozence. Měla jsem jistotu a začala jsem s ním telepaticky komunikovat, uklidňovala jsem ho, že přijde k nám a že se na něj už teď moc těším. Zatím jsem s tím pracovala spíše nevědomě, intuitivně. Ten sen byl velmi zvláštní i tím, že ukazoval na to, odkud k nám ten chlapeček přijde. Bylo tam nějaké narkomanské doupe a objevil se tam můj synovec, já jsem z toho byla úplně překvapená. Vrátila jsem se domů a asi za deset dní od toho snu mi zavolali z magistrátu, abychom si přijeli do porodnice pro chlapečka. A jeho maminka byla narkomanka. Potom mi synovec po nějaké době vyprávěl, že nedávno viděl na ulici ženu ve velmi pokročilém stádiu těhotenství, jak jsi píchá drogy. Oslovil ji a mluvil s ní, silně ho zasáhl pohled na její břicho. Popisoval, jak vypadala, a ten popis odpovídal mamince „našeho“ chlapečka. Je to šokující, úplně mě to ohromilo. Začala jsem to brát naprosto vážně, věřila jsem, že jsme měli navázaný skutečný kontakt. Pak jsem zjistila, že se mi to děje s každým dítětem. Pokaždé jsem dopředu věděla – někdy měsíc, někdy dva – že k nám přijde nové děťátko a jestli to bude chlapeček nebo holčička. U poslední holčičky jsem vůbec nedokázala porozumět tomu, proč ji mám „v hlavě“ dva měsíce

dopředu, když máme volno až do konce roku. Přišla k nám ale až dvouměsíční a jak jsem zjistila, v té době, kdy se mi objevila v hlavě, se narodila. Vlastně jsem se ani jednou nespletla, stalo se to jen jednou, částečně, když k nám přišly holčičky – dvojčata, já jsem viděla jednu tmavovlasou holčičku, a ony byly dvě.

Když naopak nějaké děťátko předáš někam dál, co děláš, máš nějaké zaběhlé aktivity, kterými se odreagováš?

Postupně jsme přišli na to, že úplně neúčinnější pro nás je okamžitě změnit prostředí. Čím dál odjedeme, tím lépe. Pomůže nám to úplně se odstříhnout, protože to je to, co my potřebujeme – emocionálně ty děti úplně pustit, vůbec je nevázat, nemyslet na ně, dát jim volnost. Oni už mají svoji rodinu. I tím, že odjedeme z domácího prostředí, nevidíme stopy po těch dětech. I když já už to mám naučené, že vždycky uklidím všechno, už když vím, že zítra budou odjíždět, tak se snažím hned všechno uklidit. Většina věcí odejde s těmi dětmi, ale to ostatní – přebalovací pult, kočárek na chodbě... vždycky to člověka tak píchne. Takže pro nás jsou to ty cesty pryč.

Cítíš se s dětmi spojená i po jejich předání?

Rozhodně. A vnímám je velmi silně a někdy je to až opravdu na obtíž, protože já cítím, když oni se necítí dobře.

Jsi s dětmi spojená po jejich předání i fyzicky?

S většinou dětí jsme zůstali ve fyzickém kontaktu, vídáme se. Ale vždycky to musí rozhodnout ti noví rodiče, já se jim nesmím „vlamovat“ do rodiny, to znamená, já jim vždy řeknu zásadní pravidlo: já vám nikdy nebudu sama volat, jestli nás budete chtít vidět, musíte to iniciovat vy. Protože já nikdy nevím, jestli jim to bude příjemné nebo ne. Máme to zakázané, a i já jsem si to úplně zakázala sama sobě.

Jak dlouho obvykle trvá, než dostaneš další děťátko do péče?

Je to podle toho, jak u nás dlouho to dítě bylo. A pak se, aspoň u nás Praze, bere ohled na to, kdy prožíváme těžký příběh. V Praze jsou na nás opravdu hodní, v tom smyslu že pochopili, že když na nás budou přísní a budou nás rychle honit do práce, tak jim odpadneme, onemocníme nebo toho necháme, protože budeme vyčerpaní. Takže nám dopřávají dostatečný odpočinek. Poté, co u nás bylo osmnáct dní jedno dítě, cítila jsem, že vůbec nepotřebuji odpočinek a hned jsem říkala, že jsem připravená, ale přesto mi bylo doporučeno, abych si příběh mentálně uzavřela. Takže jsem stejně dostala týden volno. My jsme vesměs děti měli hodně dlouho, takže jsme mívali volno měsíc, šest týdnů nebo když jsme měli rok dvojčata, dostali jsme dva měsíce volna. Teď naposledy jsme měli rok holčičku, konec byl velmi náročný a také následovalo dvouměsíční volno. A po tom čtyřletém příběhu jsme dostali volno několikaměsíční, protože to byl opravdu atypický případ, kdy všichni věděli, jak náročné a dlouhé to bylo.

Jaké máš plány do budoucna?

Plány do budoucna mám v této chvíli takové, že ukončíme naši misi přechodného pěstounství, ale že se tomuto oboru chci věnovat i nadále. Takže se teď školím na lektorku, která bude připravovat budoucí přechodné i dlouhodobé pěstouny, adoptivní rodiče. K tomu si budu muset najít nějaké další zaměstnání, takže zvažuji, že se vyškolím v terapeutickém rodičovství, v play terapii, multisenzoriální terapii atd., a že se nějakým takovým způsobem se budu těm dětem dále věnovat.

Co si odnášíš do svého dalšího života?

Odnáším si, že jsem si na vlastní kůži vyzkoušela, že člověk může opravdu naprosto v plnosti a rovnocenně milovat jakékoliv dítě, že vůbec nemusí být biologické, jako jeho vlastní, ani jeho sestry, ani nikoho jiného blízkého. Jsem za to opravdu vděčná, že jsem mohla poznat, že člověk najde tu obrovskou kapacitu, jakou má. Že takových dětí může být nekonečně, že je úplně jedno, odkud pochází, jakého jsou etnika a že každé to dítě je objektem mé lásky.

3. Umělecká část

V rámci umělecké části jsem napsala příběh pěstounky, která dostala do péče dvojčátka. Pracovala jsem podle zvukové nahrávky příběhu, který mi tato pěstounka vyprávěla. Původně jsem chtěla napsat povídku, ale když jsem se samotným psaním začala, poměrně rychle jsem si uvědomila, že to není vhodná forma psaní. Příběhem jsem chtěla přiblížit čtenáři, jak péče probíhá, čemu pěstoun čelí a pokusit se jednotlivými situacemi co nejlépe vykreslit celkovou náladu dění. Také jsem chtěla popsat celý pobyt dětí u pěstounů, včetně předání, což by v povídce nešlo, protože se jedná o poměrně dlouhé období. Příběh je napsán v ich-formě, aby pro mě bylo snazší vcítit se do role hlavní postavy a vyjádřit její myšlenky a uvědomění. Při psaní mi dělalo problém si uvědomit, co je pro příběh důležité a co tolik ne.

3.1. O dvojčatech

„Budeme mít romská dvojčátka!“, vpadla jsem obtěžkaná taškami do auta. Manžel se na mě zaraženě podíval, z naší plánované chaty sešlo. „Jsou v kojenáku, ve čtvrtek se za nimi můžu jet podívat“.

Takhle málo podobná dvojčátka jsem snad ještě neviděla. Sestřička mě uvedla do jednoho z pokojů, kde bylo asi osm dětí, a ukázala mi dvojčátka; Jolanka byla neuvěřitelně malinká, však taky ještě donedávna byla v inkubátoru. Měla oválný obličejík a tmavé vlásy. Erik byl o něco větší, měl kulatou tvářičku a vlásy blonděaté.

Starala jsem se o děti a zaraženě pozorovala, jak to v kojenáku chodí. Jeden den tam přivezli holčičku z porodnice. Pořád plakala, ale nikdo za ní nepřicházel. Došla jsem k ní tedy, abych ji utěšila, zvedla jsem ji z postýlky a chovala ji. V tu chvíli přiběhla sestra a ptala se, co se děje. Děti totiž měly v postýlkách podložky, které je monitorovaly. Vysvětlila jsem jí, že holčička plakala a že jsem ji chtěla utěšit, což však sestru vůbec nezajímalo a vysvětlila mi, že si vůbec ostatních dětí nemám všímat. Jindy zase dlouho plakal chlapeček a jen díky mému neodbytnému upozorňování se zjistilo, že má hlad a potřebuje větší dávky mléka.

Další skutečnost jsem si uvědomila, když jsem se nad děti poprvé naklonila a usmála se na ně. Po chvíli jsem se zarazila a došlo mi: vždyť se vůbec neusmívají! Děti na mě koukaly, ale nijak nereagovaly. Ani náznak úsměvu. Byla jsem si moc dobře vědomá toho, že dvoutměsíční dítě je schopné usmát se na člověka. Později jsem zjistila, že tolik vytoužený úsměv si zasloužil pouze plyšák, a uvědomila jsem si, že děti byly z kojeneckého ústavu zvyklejší na plyšáky, které jim visely nad postýlkami, než na lidské obličej.

Byl nádherný červnový den a já jsem se zeptala, jestli děti můžu vzít ven. Sestra s pomocí veškerého úsilí odněkud vydolovala dvojčecí kočárek, z čehož jsem usoudila, že nebyl použit, a my jsme vyjeli do parku. Sluníčko prosvítalo mezi listy, bylo krásné počasí. Erikovi vypadl ohromením dudánek z pusy. A mně došlo, že to je poprvé, co jsou venku. Po dvou měsících poprvé vidí stromy, sluníčko, slyší ptáčky! Pak jsem si to i ověřovala a dozvěděla jsem se, že tomu tak skutečně je. Sestry nanejvýš děti dávají v postýlkách na terasu, když je hezky. Ale jinak se dostanou ven, až když umí chodit.

Po týdnu plném návštěv jsme dostali předběžné opatření a mohli jsme si dvojčátka vzít domů. Ještě jsme ani nepřišli, a už za sebou měla děťátka první šok. Uviděla mého manžela. Prvního muže ve svém životě! Celý svůj život viděla jen sestry. Doma jsem si udělala čaj, a když jsem ťukla hrnkem o stůl, ozval se hysterický řev. Kýchlí jsme, zapnuli vysavač – a zase: strašný řev. Proč je všechno tak leká? Aha. Oni tohle neznají! Nikdy neslyšely vysavač, nikdy neslyšely cinknout příbory o talíř...

Z tramvaje jsem musela vystoupit na další zastávce. To bylo tak: druhý den jsem se s dvojčátky vypravila k doktorovi. Nastoupila jsem do tramvaje a spustil se neuvěřitelný křik. Samozřejmě! Nikdy přece nejely tramvají! Nikdy neviděly víc lidí pohromadě! Vždyť oni znají jen ten jeden, bíle vymalovaný, pokoj s postýlkami a pověšenými plyšáky.

Byl to manželův nápad: asi dva týdny jsme s dětmi chodili na zastávku. Poslouchali jsme příjíždějící a odjíždějící tramvaje. Zvykaly si na více lidí. Až konečně jsme se jednoho dne tramvají svezli. Nejdřív jednu zastávku, další den dvě.

A tímhle způsobem jsme pokračovali dál. A to ve všech možných oblastech. Snažili jsme se jim zprostředkovat co nejvíce smyslových vjemů. Brali jsme na výlety, na zvířátka, aby viděly hezké věci, pouštěli jsme jim krásnou hudbu a vozili je po městě různými dopravními prostředky, aby slyšely do nejvíce zvuků. Chodili jsme s nimi na masáže a dávali jim různé materiály, aby zažily dotek a aby se mohli dotýkat. Snažili jsme se, aby měly co nejvíce krásných zážitků, protože je to pro jejich vývoj nesmírně důležité.

A dařilo se nám to. Nejdříve zakřiknuté děti se postupně začaly více vyjadřovat. Usmály se na nás, časem začaly všude lézt. Ta změna byla úžasná. To bylo to, co nám dávalo největší sílu a z čeho jsme měli největší radost. To, jak děti rostly a my jsme viděly, jak se z rozbitých, ustrašených dětských stvoření stávají veselé, a hlavně zvědavé děti, což značí jejich správný vývoj.

Když se dětem hledá adoptivní rodina, dbá se na to, aby byly rodiče dětem podobní, aby nebylo na první pohled znát, že jsou adoptované. V tomto případě to byl však problém, těžko se totiž hledají rodiče pro dvojčátka, která si vůbec nejsou podobná. Když jsme se ale s novými rodiči poprvé potkali, nemohli jsme tomu uvěřit. Maminka byla menší postavy, s tmavší pletí, podlouhlým obličejem a tmavými vlasy, přesně jako Jolanka. A tatínek, ten byl o dost vyšší a měl světlé vlasy, vypadal úplně jako Erik.

Ten večer, co jsme děti předali do nové rodiny, nám od jejich nových rodičů přišla zpráva. Jeli s dětmi ještě nakoupit, každý rodič vzl jedno děťátko v nákupním košíku. U poklady se na ně významně podívala paní prodavačka a řekla: „Úplně to vidím, holčička je celá maminka a chlapeček, to je celý tatínek.”

To bylo jako zázrak.

Závěr

Jsem ráda, že jsem si téma pěstounské péče na přechodnou dobu zvolila a mohla jsem mu tak porozumět více do hloubky. Jde o jev, který je v naší společnosti, a lidé si jeho závažnost dostatečně neuvědomují.

V teoretické části jsem chtěla podrobně popsat historii pěstounské péče na přechodnou dobu u nás a v Německu. Zjistila jsem, že toto téma je v České republice informace jen málo, ale byla jsem schopná nějaké informace najít. A o situaci v Německu se mi nepodařilo dohledat v českém jazyce žádné informace, proto jsem nakonec toto téma do teoretické části, bohužel, zahrnout nemohla.

Dalším zjištěním bylo, že díky tomu, jak je u nás pěstounská péče na přechodnou dobu stále poměrně krátce, neexistuje k tomuto tématu velké množství aktuálních zdrojů. Zdroje, které jsem dohledala, byly většinou osm až dvanáct let staré, což je vzhledem k rychlému vývoji této péče poměrně hodně.

Při prepisování rozhovorů jsem u každé pěstounky narazila na jiný problém. První rozhovor jsem vedla se Susanne Wagner, která, jak jsem již dříve zmiňovala, žije v Německu a její čeština je proto trochu lámaná. Při prepisování jsem tedy narazila na to, že věty, které v mluvené řeči zněly poměrně přirozeně, nebyly v psané podobě jazykově správně. A to z důvodu přeházeného slovosledu, používání nespisovných slov nebo třeba špatného skloňování. Musela jsem tedy často odpovědi přeformulovávat.

U druhého rozhovoru se mi naopak stalo to, že odpovědi byly poměrně rozsáhlé, takže jsem je musela zkracovat. Avšak dělalo mi obtíže rozhodovat se, co je důležité, a co ne, protože pro mě byly odpovědi zajímavé úplně celé. Oba rozhovory byly velmi zajímavé a přínosné. Také jsem díky Susanne Wagner mohla pochopit situaci v Německu, protože o tom se mi nepodařilo nic dohledat.

Při psaní umělecké části jsem přišla na to, že volba povídky, jako formy psaní, byla nerozumná. Chtěla jsem popsat celou dobu, po kterou byla dvojčátka v přechodné pěstounské péči, což bylo v rámci povídky příliš těžké, protože v tom případě by musel být text velmi dlouhý. Nakonec jsem se tedy snažila používat prvky typické pro povídku, kde jen to šlo, ale zároveň jsem přidávala i trochu podrobnější popisy situací, abych mohla vyjádřit, co jsem potřebovala. Jsem ráda, že jsem si příběh mohla vyslechnout a předat ho dál lidem, neboť dokáže čtenáře zasáhnout a dobře vystihuje poslání pěstounské péče na přechodnou dobu.

Použité zdroje

Dobrá rodina. *Informace o náhradní rodinné péči*. Online. Dostupné z: <https://dobrarodina.cz/informace-o-nahradni-rodinne-peci/>. [citováno 2024-3-10].

Dobrá rodina. *Pěstounská péče na přechodnou dobu*. Online. Dostupné z: <https://nahradnirodina.cz/o-nahradni-rodinne-peci/prechodna-pece/>. [citováno 2024-1-7].

HUGHES, Daniel A. *Budování citového pouta: jak probouzet lásku v hluboce traumatizovaných dětech*. Přeložil Eva LEE. v Praze: Institut fyziologické socializace, 2017. ISBN 978-80-270-2838-2.

MACELA, Miroslav. *Krátkodobá pěstounská péče*. 2019. Online. Dostupné z: https://www.pestouni.cz/wp-content/uploads/2019/04/Prechodna_pestounska_pece_brozura_A5_web.pdf. [citováno 2024-3-2].

Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Formy náhradní rodinné péče*. 2023. Online. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/formy-nahradni-rodinne-pece>. [citováno 2024-1-7].

Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Proces zprostředkování*. 2023. Online. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/proces-zprostredkovani>. [citováno 2024-3-16].

Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Umísťování dětí do pěstounské péče na přechodnou dobu*. 2013. Online. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/umistovani_deti_PPPD.pdf/fb58f7da-a93c-6ef2-0602-40b7d7ee536d. [citováno 2024-3-16].

PAZLAROVÁ, Hana (ed.). *Pěstounská péče: manuál pro pomáhající profese*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1020-7.

Pěstounství je profese. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2015. ISBN 978-80-7421-115-7.

Středisko náhradní rodinné péče. *Adopce-neboli osvojení*. Online. Dostupné z: <https://nahradnirodina.cz/o-nahradni-rodinne-peci/adopce-neboli-osvojeni/>. [citováno 2024-1-7].

Středisko náhradní rodinné péče. *Pěstounská péče*. Online. Dostupné z: <https://nahradnirodina.cz/o-nahradni-rodinne-peci/pestounska-pece/>. [citováno 2024-3-10].

Středisko náhradní rodinné péče. *Průvodce náhradní rodinnou péčí*. 2022. Online. Dostupné z: https://cloud.nahradnirodina.cz/wp-content/uploads/2023/03/Pruvodce-nahradni-rodinnou-peci-.pdf?_gl=1*1ypztpb*_ga*NDYzMDE1NzU0LjE2ODcxMTY5NDE.*_ga_6THBHMCBQ2*MTcxMDQ1MjgwNjY4x_My4xLjE3MTA0NTMzMjY0MC4wLjA. [citováno 2024-1-7].

Středisko náhradní rodinné péče. *Svěření do péče jiné osoby*. Online. Dostupné z: <https://nahradnirodina.cz/o-nahradni-rodinne-peci/svereni-do-pece-jine-osoby/>. [citováno 2024-1-7].

ŠVARCBACHOVÁ, Barbora. 2021. *Pěstounská péče na přechodnou dobu*. Praha. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Evangelická teologická fakulta.

VÁVROVÁ, Alena. *Přípravy pro budoucí náhradní rodiče: metodika*. Praha: Středisko náhradní rodinné péče, 2012. ISBN 978-80-87455-16-6.

Vlastní rozhovor se Susanne Wagner ze dne 27.2.2024

Vlastní rozhovor s Lenkou Cingrošovou ze dne 5.3.2024

Zákon č. 359/1999 Sb., o *sociálně právní ochraně dětí*

Zákon č. 89/2012 Sb., *občanský zákoník*.